

Scordino împotriva Italiei (nr. 3) – 43662/98

Hotărârea din 6.03.2007 [Secția a IV-a]

Art. 46

Art. 46 § 2

Executarea hotărârii

Măsuri generale luate pentru a preveni ocuparea ilegală a terenului și pentru a despăgubi proprietarii pentru exproprierea ilegală de către stat

Art. 41

Acordarea unei reparații echitabile

Despăgubire pentru ocuparea ilegală și punerea sub sechestru a terenului de către stat
(*restitutio in integrum*)

În fapt: Autoritățile au intrat în posesia terenului care aparținea reclamantilor în 1980 pentru a îl expropria. Instanțele italiene au hotărât că o asemenea intrare în posesie era ilegală, dar au considerat că, potrivit principiului exproprierii în vederea construcției stabilit de o altă instanță, dreptul de proprietate fusese transferat autorităților. În temeiul legii bugetului de stat, care a instituit un plafon pentru suma oferită ca despăgubire în cazul exproprierii în vederea construcției, reclamantilor li s-au acordat sume care, în opinia lor, nu reflectau despăgubirea la care aveau dreptul. Cu toate acestea, apelurile pe care le-au introdus ulterior pentru a obține restituirea terenului sau pentru a contesta suma oferită ca despăgubire au fost fără succes. Printr-o hotărâre din 17 mai 2005 („hotărârea principală”), Curtea a considerat că ingerința în dreptul reclamantilor la respectarea bunurilor lor nu era compatibilă cu cerința de legalitate și, prin urmare, fusese încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1.

În drept: Art. 46 – Încălcarea constatată în prezenta cauză și-a avut originea într-o problemă răspândită care a fost cauzată de comportamentul ilegal al autorităților, susținut de instanță, care le-a permis să intre în posesia proprietății în mod arbitrar. Neconformarea cu cerința legalității și a respectării dreptului la posesia pașnică asupra bunurilor a fost declanșată de aplicarea principiului exproprierii în vederea construcției, care fusese instituit printr-un precedent al instanței și, prin urmare, codificat. Având în vedere numărul mare de persoane afectate și numeroasele hotărâri deja pronunțate de către Curte, o deficiență structurală în ordinea juridică italiană constituia nu doar un factor agravant cu privire la responsabilitatea statului pentru starea de fapt din trecut sau din prezent, ci și o amenințare privind eficacitatea viitoare a mecanismului Convenției. Prin urmare, în procesul de punere în executare a prezentei cauze s-a impus apelarea la măsuri generale la nivel național, care să poată să remedieze deficiența sistemului prin implementarea, *inter alia*, unui mecanism care să ofere părților lezate o despăgubire pentru încălcarea respectivă. În special, statul ar trebui să ia măsuri pentru a preveni orice instanță de stăpânire ilegală a terenului, fie posesia fără titlu de proprietate legal de la început sau posesia care fusese inițial autorizată, dar a devenit ulterior ilegală. În acel scop, era posibil să se permită intrarea în posesie a terenului numai în situația în care era stabilit faptul că planul de expropriere și hotărârile fuseseră adoptate potrivit unor norme stabilite și însoțite de o alocare bugetară care să îi poată garanta părții expropriate o compensație rapidă și adecvată. Mai mult, statul pârât ar trebui să descurajeze practicile care nu sunt în conformitate cu legislația privind exproprierea legală prin punerea în aplicare a dispozițiilor care aveau un rol preventiv, și prin urmărirea angajării răspunderii acelor care s-au implicat în asemenea practici. În fiecare cauză în care posesia unui teren s-a realizat fără just titlu și s-a transformat în lipsa unui ordin de expropriere, statul pârât ar trebui să elimine obstacolele legale care împiedicau în mod sistematic, din principiu, restituirea terenului. În

situația în care terenul nu poate fi retrocedat din motive plauzibile și concrete, statul pârât trebuie să asigure plata unei sume în conformitate cu valoarea restituirii în natură. De asemenea, statul ar trebui să ia măsurile necesare din punct de vedere bugetar, pentru a acorda despăgubiri, dacă este nevoie, pentru pierderile suferite care nu ar putea fi acoperite prin restituirea în natură sau plata unei compensații.

Art. 41 – Curtea reia principiul conform căruia o expropriere legală care a încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1 pe motiv că despăgubirea era necorespunzătoare și nu putea fi privită similar cauzei prezente, în care încălcarea a fost cauzată de încălcarea principiului de legalitate. Prin urmare, despăgubirea pentru expropriere în vederea construcției nu era comparabilă cu despăgubirea în cauzele de expropriere legală. Ilegalitatea exproprierii terenului a fost reflectată în criteriile aplicabile pentru stabilirea compensației datorate de către statul pârât. În prezenta cauză, natura încălcării constatate în hotărârea principală milita în favoarea principiului de *restitutio in integrum*. Prin urmare, restituirea terenului respectiv – împreună cu toate clădirile existente – ar fi trebuit să pună reclamanții într-o poziție cât mai depărtată de situația în care s-ar fi aflat dacă nu ar fi existat o încălcare a cerințelor art. 1 Protocolul nr. 1 și i-ar fi despăgubit în întregime pentru consecințele pretinsei pierderi a bunurilor. În lipsa restituirii, Curtea a susținut că despăgubirea care trebuie să fie acordată reclamanților nu se limita la valoarea proprietății lor la data exproprierii ilegale. Aceasta a hotărât că statul ar trebui să le plătească o sumă în conformitate cu valoarea curentă a terenului (1.329.840 EUR), din care ar trebui să fie dedusă compensația obținută de către reclamanți în procedurile interne și convertită la nivelul din prezent (aproximativ 436.000 EUR.) La suma respectivă ar trebui să se adauge o sumă corespunzătoare valorii aduse de existența clădirilor – care în prezenta cauză a fost estimată la același nivel cu costurile de construcție – și putea să despăgubească reclamanții pentru orice altă pierdere suferită. Cu privire la stabilirea sumei acordate ca și despăgubire, în lipsa unui raport de expertiză depus de către Guvern și orice alte comentarii asupra sumelor cerute, Curtea și-a întemeiat hotărârea pe raportul de expertiză depus de către reclamanți. Pronunțându-se în echitate, Curtea acordă reclamantului 3.300.000 EUR.

Prejudiciu moral 10.000 EUR se acordă fiecărui reclamant, 40.000 EUR în total.